

REGÉLŐ.

PESTEN csötörtökön januarius 1^{én} 1835.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. boritéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLÉS.

A' boszúállás.

Mintegy hatvan esztendővel ez előtt élt Randal Brady délkeleti Irlandnak egyik nevezetesebb városában, 's lakását szomszédjai lakásaihoz hasonlítván, szépnek lehete mondani. Vedégszerető asztala 's a' barátságos személyek, mellyek körüle összeseregleni szoktak, felettébbi vonzó erővel hatottak mind azokra, kik egy-egy barátságos esti beszélgetésnek kedvelőji valának; és így a' borongós időkben kandallójának melegítő tüze többek által felkerestett, kik otthon annyira jól nem érzék magokat. Nála egyik szegény szomszéd se volt kelletlen vendég: ellenben szivessége annál inkább nyilatkozék, minél szegényebb volt a' vendég, úgy, hogy a' legmelegebb hely (nem úgy mint közönségesen a' világban szokás) nem a' leggazdagabbnak, hanem annak hagyatott mindig, kinek reá legtöbb szüksége volt. Lássuk a' háznak belsejét is. Elég tágos levén ez, két háló szobája volt az első 's ugyan annyi a' második emeletben; e' másodikhoz azonban csak létra (lajtorja) segítségével lehetett jutni; a' földszintes lak csak egy hajlék volt, és így lakszoba, konyha, szóval minden volt; a' tetemes tüzhely éppen ajtó irányában állván csaknem az egész fal hosszát elfoglalta. Randal Brady igen jól birta magát, mert kéménye nemcsak szalonhasábokkal és sódorokkal, hanem beszózott marha-hússal, és borjúczombokkal is tömve volt, melly utóbbi a' nyalánkságokhoz tartozik Irlandban. A' házi bútorok hasonlóképp jó állapotra mutatnak, 's olly tiszták, és csinosak voltak, miként csak akkor Irland jobb házaiban kívánni lehetett.

Innepek és ajtatosságok Randal Bradynál mindenkor legnagyobb pontossággal tartattak-meg. Húshagyó kedden évenkénti szokás szerint valamelly gyűrű egy pogácsába rejtetett. Legyen szabad itt egy körülményt említeni, melly egykor illy inneplésnél előadta magát, mert az által a' jámbor házi asszonynak egyik caracter-vonását tanuljuk ismerni.

Több fiatal ember jelent-meg ezen estén a' kis familia körében. A' házi asszony minden mesterségét kimerítette az említett pogácsán, és most az egyszer senkitől észre nem véve tulajdon meny-asszonyi gyűrűjét sütötte belé. Ki e' játéknál azon darabkát megkapta, mellyben a' gyűrű találkozott, az (ugy bizonyítja a' monda) a' legközelebbi estén jövendő mátkájáról álmodott, előre bocsátván, hogy azon gyűrűt feje vánkusa alá kellett helyeznie.

Az egész társaság feszült figyelemmel volt a' csuda-pogácsa elosztására, midőn Randal Brady előterjeszté, hogy a' játékban ő is részt akar venni feleségevel együtt. Kiki megkapta falatját, és ime! a' derék gazdasszony kapá-meg a' gyűrűt. A' fiatalságnak ez semmiképp se volt kedvére, de még is elrejték neheztelésöket a' színllett öröm-ujongatás alá! De Mistress Brady egyszerre egészen komolylyá lön; arcán valamelly aggodalom, és nyugtalanság terjedt-el, és szomorúan tekintte férjére, kitől mosolyogva kérdezte-tett, hogy valljon elakarná-e őt temetni?

A' hang, mellyel ezt kiejté, tréfás volt; de az asszony szívében egy gyengéd hurt pendite-meg; neheztelve veté pogácsa-darabját a' tűzbe, 's ha valaki rögtön abból ki nem veszi, a' jegygyűrű is elolvadt volna. Az asszony zokogva veté magát férje melljére. „Esti imádságom — mondá — a' Mindenhatót fogja kérni, hogy engem innét előbb szólítson-el, mint téged jó apa: de ha az égnek az volna akarátja, hogy én sirassam halálodat, kedves férjem, ha mindjárt maga az égnek angyala is mondaná néked, hogy második férjet választottam, ne hidd neki. Ugy van, bizonyára, ha mindjárt gróf vagy herczeg jövend is hozzám, hidd-el, odább utasítom.“

Sok fáradságába került a' jó öregnek az asszonynyal elhiteni, hogy a' gyűrűt csak feje alá nem kell tennie, ha minden aggodalomtól mentt akar maradni; mi őt végre megnyugtató, 's a' jámbor ötvenöt esztendőss asszonynak vidámságát vissza-hozá.

Igy ültek-meg a' házban minden innepet. — Husvét napján még tánczoltak is, 's Randal menyegzői ruháját ölté magára, és a' pompa-ebéd olly derék volt, mint csak körülményeik engedik vala. Fijainak egyike jó formán hegedült, 's ebéd után az öreg illő teketóriával feleségéhez közeledék, 's vele egy menüettet morzsolt-le.

De ezen inneplések alkalmával a' szegények se feledtet ek-el soha is, hanem mindenkor dúzs ajándékokkal eresztettek-el a' ház ajtaja elől.

Halottak napja volt. A' szokott ajtatosságok pontosan végbe vitettek Randal Brady által, 's bizonysgot tettek vallásosságáról, és characteréről.

Hajléka közepére egy kis tiszta takaróval fedett asztalka állítatott; rajta világosan égő két gyertyaszál, 's egy csinosan faragott kereszt állott. Ezen asztal előtt térdepelt a' házi atya imádságos könyvéből fenszóval imádkozva, pedig felesége és gyermekei; körös körül térdeplének.

Randal Bradynak ezen helyzetében valódi patriarchai tekintete volt; nagy szeme buzgón és tisztelettel tekint vala fel, 's néha néha könyvek gördülének az ő éppen se kiszáradt arcának könnyü barázdái közé.

Mellette felesége térdepelt; tüzes fekete szemeiből még jó forma élénkség sugárzék-elő, noha a' korábbi szépségnek még csak egyedül nyomai látszottak benne. Kissé tovább legőregbik huszonégy esztendős leánya térdepelt, egészen különbözvén anyjától. Ennek egész valója szelidséget, és alázatot tükrözött.

Ennek öcsce, egy tizenöt esztendős leánya, ki anyja mellett térdepelt, egészen anyjának képmássa volt. Az apának másik oldala körül egy körülbelől tizenkilencz esztendős ifiút lehete látni; egész valója vadság és hevedesség kinyomásait viselé magán, de azért ajtatosan, 's igazán szíve mélyéből imádkozott.

Öcsce, bár nála két évvel fiatalabb, még imádságában is megmutatta vele született előre látását 's vigyázóságát.

Még egy más fiatal ember is volt jelen, ki ha mindjárt nem tartozott is a' háznép tagjai közé, még is olly ahitattal imádkozott, mint akármellyike azoknak, 's ha Brady R ó z a, az öregebbik leányzó reá tekint vala, úgy meg-győződhetett volna, hogy ajtatóságának kijelentésében azon ifiú egészen őt akará utánozni.

Közönséges szokás szerint előszer minden hivek idvességéért imádkoztak átaljában, azután rokonok, jótevők, és szomszedokért, kiket mind nevöken említettek. Most az öregpihenést tartá, mintha valamelly névre gondolkodnék, melyet még nem mondott. Végre felszólítá a' jelenvalókat, hogy Dennis Whelan szomszédjokért is imádkozzanak, 's e' szókkal végzé imádságát: „nyugodjék békével az urban!”

„Nyugodjék bekében“ vizonzá az öregebbik fiú nyomósan, 's igen különös tekintettel. Illy szembetünő magaviselet nála nem volt ritka, de most úgy látszott, mintha a' Dennis Whelan név egészen különös benyomással hatott volna reá.

Az apa most lassan felemelkedék, az imádságos könyvet félre tévé, 's közönséges helyét az öreg fekete zselyeszékben a' tűzhely előtt elfoglalá. Mórítz papirost, és rajz-önt vön elő, hogy egy mathematicai feladást elkészítsen, mihez kitünő kedve, 's hajlandósága volt. Öcsce közel a' tűzhöz ült, az anya mind a' két leány-

nyal együtt egy mellék asztalon kézi munkával foglalatoskodék, és William Duncan, a' háznak közönséges vendége, az asszonyhoz ült.

„Tudjátok-e valljon gyermekek — kérdé kis szünet után a' ház asszonya — hogy a' szegény özvegy 's a' kis leányka, kiket Dennis Whelan szomszéd hátrahagyott, ama naptól kezdve, melyen Dennis meghalt, éjenként szemeiket se zárhatják-be?“

„Nincs szegényeknek — megszólal most az apa — senkijek, mint az Isten az égben; de hiszen jó az Isten.“

„De nem ez az oka atyám; nem, ez nem oka“ hevesen szavába esék Mórítz.

„Igaza van Móritznak — folytatá az anya — ha mindjárt legszen-
tebb igazság is az, mit te mondasz, de én még is egyebet gondolok.“

„'S mit gondoltál?“

„Azt elfogom mondani Randal — visszonzá az anya, ki szívesen szeretett mesélni. — Tele szedtem kötényemet mindenféle aprólékkal, mert tudtam, hogy a' szegény asszony, szomszédjainak segítségökre szorul; így, azután mellé leültem, 's elkezdtem egyről másról fecsegni, mert mi se tesz valamelly kis adománykát kedvesebbé, mint mikor adója szíves, és nyájas. Ekkor tehát elbeszélé a' szegény asszony mit most el akarok mondani. — Dennis Whelan, mint tudod, szövő-székén találtatott halva, éppen midőn leánya őt vacsorára akarta hívni, 's a' darab vásznon, mely a' szövő széken munkában volt, még tíz yard (rőf) hibázott. Midőn temetése után az anya 's leányzó lefeküdtek, éjjel egyszerre felébresztettek; mert a' szövő-széken rögtön csak elkezdi minden dolgozni. Ezen felette borzasztó zöreij így ment minden éjjel egész az utósó éjig, mellyben a' lelket nyugalomára elküldötték. De miképpen cselekedték ezt, megmondani nem akarják.“

„Ugyan mondja-meg véleményét édes atyám! e' dolog felől“ kéré atyját a' kellemes Róza, munkáját kezeiből bocsátván, 's nyugodt tekintetét atyjára vetvén.

„Mit feleljek reá kedves gyermekem? — viszonzá atyja — nem merem meghatározni, hogy e' földön vannak-e valóban lelkek, vagy nem; egyéb iránt okos emberektől annyit hallottam, hogy igen nagy elbizottság volna tőlem a' lelkek létezését tagadni; de a' mi szegény szomszédunk lelkét illeti, úgy vélekedem, hogy ha a' Mindenhatónak éppen úgy tetszenék, hogy Whelan lelke a' földön bolyongjon, azt bizonyosan nem azért tenné, hogy a' lélek egy darab vásznat elkészítsen.“

„Még is különös dolgok adhatták-elő magokat, mellyek végett ő kénytelenítettik vásznát elkészíteni,“ jegyzé-meg fontolgatva a' házi asszony.

„Mellyek lehetnének azok?“

„Ha Dennis Whelan még élne, úgy hallgatnék, mert senki-ről se kell rosztat beszélni; de a' boldogultnak beszédünk már nem árthat. Halljad tehát! — Ő vasárnap estve találtatott halva, miután az egész szent napon dolgozott; nem lehetséges-e tehát, hogy lélekén ott kell tébolyogni, hol vétekbe esett?“

„Ej mit, ott bizony semmi lélek se járt — mond közbe vágva Mórítz munkájától felszökve, — bizonyára szerettem volna én ott valakit látni!“

„Mórítz, Mórítz! ez már merész állítás — szóla intőleg az apa — de bizonyos vagy-e egészen a' dolog felől?“

„Olly bizonyos, mint itt állok“ mondá Mórítz komolyan.

„Hogyan? lehetséges-e az?“ kérdé az öreg ujra.

„Személyesen töltöttem az egész éjt a' szövő-széken, hogy a' lelket meglássam.“

„No's, nem jelent-meg?“

„Se láttam, se hallottam.“

„De hogy jutott az eszedbe Mórítz? — kérdé ijedve az anya — hát ha a' lélek valóban megjelent volna?“

„Akkor szóba kellett volna állnia! — monda Mórítz vadon forgó szemekkel, mintha legott kettős beszédbe akarna azon helyen eredni a' lélekkel — megkérdeztem volna tőle, mit lehessen tenni szabadtására.“

„Mórítz csak bohó! — nevelte a' fiatalabb fiú. — Már én bizony inkább fekünnék meleg puha ágyamban, mint éjente a' temetőben bolygának.“

„Mit akar ezzel Daniel? — kérdé az apa — hát te Mórítz az éjeket temetőben töltöd?“

A' komolyság, mellyel Randal e' szókat kimondá, megmutatá az ifiúnak, mennyire roszalja tettét az apa. Ő lesüté fejét, 's hallgata. *(Folytatás következik.)*

Kőszegi hős asszonyok.

Az országos kormány nyal nem sokat gondoló Kun László fejedelem alatt sok hatalmas földes urak voltak magyar országban, kik birtokaikat 's kincseiket ragadozásra vezetett fegyveres zsoldosaik segedelmével szaporiták. A' buja szerelembe vakult fiatal király csak indulatja áldozatit hajházván nem volt képes ezen visszaéléseket zabolázni. Gróf Güsszingi (Német-Ujvári) Iván (János), és ennek nemzetsége, éppen olly változékony hűséggel viseltetett koronás fője iránt, valamint hogy a' trónust sokra nevedett gazdagságával 's hatalmával fenyegetni is kezdte. A' Güsszingi

grófok birtoka, 's uradalmaik a' Rába 's Duna vizétől Austria 's Stajer ország határáig terjedtek. Ha midőn honosaik között rablani valót nem találtak, gyakorta fegyveres sokasággal ütöttek eme szomszéd tartományokra, hogy ott rabolhassanak, pusztítsanak. Már Albert austriai herczegnek hadseregét is megverték; vezérét Landenberg Hermant több más vitézekkel együtt fogságra hurczolák. Albertnak elegendő serege készen nem lévén, mellyel a' rablók önkényét megalázhatná, Taufer Hugót, meghatalmazottját, küldé hozzájok, ki Haimburgban egyességre lépett a' Güsszingi grófokkal, 's fejedelmének nevében megigéré nekik, hogy ha az austriai foglyokat kiadnák, a' herczeg fegyveres néppel fogja őket segíteni a' magyar király ellen, valahányszor kívánnák. Az egyesség szerint tehát a' foglyok szabadon bocsáttattak. De Albert meg nem tartá az egyességnek ama gyalázatos feltételét, melly szerint neki a' párttűt jobbagyokat koronás 's törvényes urok ellen segíteni kellett volna: sőt öszve szedvén 15,000 katonát 1289-ki aprilis 24-én Vas vármegyébe beütött, 's Pinkamezőt (Pinkafő, Pinkafeld) Rohonczt, és a' Güsszingiek 34 helységét elfoglalá. Az erős bástyákkal fedett, 's jól védelmezett Kőszeg várának ostromához aratás után fogott; de azt csak két hónapi kemény fáradozás mellett veheté-meg minden szentek napján. A' vár őrsége, melly csak 400 fegyveres férjfiből, 's 800 asszonyból állott, makacs állhatatossággal védelmezé magát. A' hős asszonyok férjfiassal erővel vívtak férjeik mellett a' bástyákon; nem rettege bátor melljek az ellenség nyilai sűrű záporától, 's vetekedve szórták-le a' köveket, forró vizet, tüzes üszköket és méhvel teli kasokat a' bástyák felé rohanó austriai hadnépre. Az ostrom hosszas tartóssága és minden segedelelem elmaradása kényteleníté őket a' vár feladására; a' nemes herczeg pedig illy maroknyi ellenfelének hős viselete iránt azzal bizonyítá-be tiszteletét, hogy a' várbeli fegyvereseknek, és hős asszonyoknak fegyvereikkel, 's málhájokkal (Gepäck) együtt szabad elmene-telt engedett.

TERMÉSZET-TUDOMÁNY 'S TÖRTÉNET.

Georgiai vad-gesztenye. *) A' georgiai különös, 's europai növényektől sorban különböző planták között a' vadgesztenye fája az, melly a' mieinktől szembetűnőleg különböztvén az europai utazók figyelmét nem kevéssé vonja magára. A' vad-gesztenye fája itt nem emelkedik-fel magosan, mint Európában, hanem a' föld színén cserjeként ágazik-el; szép levél-bokrétái közül idomos távulságra tűnnek-ki gyönyörű virágai, mellyek a' legszebb piros színre hajolnak. Virágai koránt sem adóznak mind gyümölcsökkel; hanem egy egy bokron a' zöld lom-

*) Az Angolyoknál az itt leírt gesztenyék Scarlet-Flowering neven ismeretesek.

bok között alig találtatik 2—3 hüvely, mellyeknek mindenikében ugyan annyi gesztenyét lelhetni bizonyos hárttyákkal egymástól külön választva. Magok ezen gyümölcsök formájokra nézve igen megegyeznek a' mieinkkel. A' bokroknak gyökereit a' Georgiaiak akként használják, mint Európában a' szappant; t. i. azokat vízben megáztatván velek a' gypot-nemüket igen szépen tudják megtisztítani.

Fénhegyi Laura.

Repülő halak. Bennet ur Neusüdwalessben 's más egyebütt tett utazásának nem régen megjelent leírásában ellene mond Cuvier által állított 's az Ichthyologiában nagy tekintetű ama véleménynek, hogy a' repülő hal melljén levő uszószerűt használja a' repülésre, és hogy ezen uszószerű legfeljebb is csak arra volna alkalmas, hogy a' halat levegőbe emelje, de korán sem, hogy abban fen is tarthassa. A' halak tulajdonképi evezőül a' farkat használják, az uszószerű csak az irányt, valamint a' kormány-lapát, segítik-elő. A' madaraknál egészen ellenkezőleg van: náluk a' szárnyak az evezők, 's a' fark a' kormány-lapát. — Az egyetlen haszon, mellyet a' repülő hal melljén levő uszószerűből veszen — ugymond már most Bennet ur — abban áll, hogy azzal magát a' levegőben fentartsa; mert a' vízből ön ereje által emelkedik-fel, melly tulajdonsággal nem csak ezen faj, hanem még a' legnagyobb halak is, mint p. o. a' czethal, felvannak ruházva. A' leg-hosszabb idő, mellyben ő a' repülő halakat látta, 30 percz volt, 's a' legnagyobb tér, mellyet azok hátra hagytak, mintegy 200 angoly öl. A' repülésnek közönséges magossága 2—3 láb volt a' víz felülete felett; noha néha 14 láb magosságra is lehet látni illy halakat felrepülni.

Vampyr. Az ismeretes legujabb francia utazó Orbigny, déli Amerikából adott igen érdekes tudósításaiban, a' Vampyr-ról divatozó mondáról újabb bizonyosságul említi, hogy ezen állat mind az embereknek mind az állatoknak vérét kiszívja. Közönségesen áldozatjának nyakára vagy hátára ül, hogy ez őt olly könnyen magáról le ne rázhassa. A' Vampyrok olly vér-vágyakodók, hogy ama tájékban csak szunyog-háló által lehet mentt tőlek az ember.

K Ü L Ö N F É L E.

Phocion. A' hálátlan Athénaiak halálra ítélték ama győzhetlen nagy vezéröket Phociont. Midőn a' méreggel tele poharat kezeibe vette, hogy azt megigya, egy jó barátja kérdezé tőle: mit izenne síjának, ki akkor az ellenségen diadalmaskodott. „Azt izenem (felele Phocion), hogy soha ezen igaztalanságról, mellyel nekem a' hálátlan tanács életemet veszi-el, meg ne emlékezzék, 's azt valaha meg ne boszúlja, ha mindjárt hatalmában lenne is; mert fiam többel tartozik a' hazának, mint atyjának.“

S. Karolina.

Jó polgár. Paedaret egy előkelő Lacedaemoni a' három százados tanácsánál hivatalt keresé. Midőn látná, hogy onnan kirekeszteték, haza mentében örömmel kiálta-fel: „hála a' halhatatlan isteneknek, hogy annyi ember találkozott Spartában, kiknek sokkal nagyobb érdemeik vannak az enyimeknél, hogysésem reám szükségök lenne.“

Z. Leopoldina.

J E L E S M O N D Á S.

S z é p s é g.

A' test pompás szépségei
Idővel mind romlandók,
Csak a' lélek kellemei
Mind halálig állandók.

Ó szép! ki csak tetemeddel
Gondolsz ifjúságodban,
Majd ha nem birsch szépségeddel
Mit élsz hervadt korodban?

A' szerelem holdogsága
Az életnek vidámsága
Csak hozzátok marad hiv
Magos lélek, érző szív!

Kisfaludy Sándor.

Szív. Agyvelő. Mint a' szív csak kölcsönös szívbeli gerjedelem
's vonzódás által tárul-ki a' szerelem mennyei érzetére: ugy az agyvelő
is csak agyvelő által emelkedhetik lépcsőnként oly ére, mely gya-
kran, bár villámként, az agyagba szorult halhatlan lelket teljes fényé-
ben tünteti előnkbe.

Gr. Széchenyi István után S. Karolina.

Boldog, ki a' bal sors elől csendes lelkében menedéket lel. Nyu-
godtan tekint ő a' fölötté tolongó zordon fellegekre, 's neki még a'
körülte csapkodó menykövek villogása is mosolygó kegyelem.

L.... cs Amalia.

Hasonlatosság, Szerelem és barátság közt az a' különég, mi
a' föld és menny között. A' föld idővel semmivé lesz; így a' szere-
lem is mulandó: ellenben a' szent és igaz barátság örökké tart.

Z. Leopoldina. *)

S z ó r e j t v é n y.

Mindenkit egő lángom felhevít,
A' böles előttem ránczos homlokát
Vidám mosolylyal váltván lángra gyúl.
A' harcz fíjának, bár millyen kemény,
Ha én hevitem, lágyul keble. — Én
Béket tenyésztek, 's gyakran harcz-vihart
Hordott imádóm; — példát Trója tett.
A' szüleány, ha keblét égetem,
Vonzalma éled; a' férj szíve gyúl,
Ha ívem őtet szívén sebheti.
A' vén erében érttem láng lobog,
'S nincs oly halandó, bár milly vad, 's kevély,
Ki nagy hatalmam széjjel tiprána. —
Fordits-meg, és így vissza mond nevem,
'S hajdant urának nézett a' világ,
'S hírem jelenleg sem nyert vég-homályt.

Miskolczy István.

Előbbi rejtvény: vasárnap.

*) Folyóiratunk szép pártfogónéjnak ezen egyike közleményeit következő álta-
lunk nagyra becsült díszes levelével koszorúzá, melyet saját ohajtása követ-
kezményében közlünk. — „Minden a' kedves magyar hazát forrón szerető szív
uraságodnak ama fáradságtalan szorgalmáért hálával tartozik, mellyel fogva
kegyed a' belletristák Regélő 's Honművész folyóiratai által oly hatólag
előmozditja. Én se mulasztatom el ez iránti részvételemet, 's örömemet urasá-
godnak előterjeszteni, 's egy uttal némelly csekélyégeket küldeni. Ne tessék
azokat megvetni, noha talán egyikét vagy másikat el is hibáztam. Végte-
lenül lekötelezettnek érzem magamat, ha ebbeli ítéletemet nyomtatás által
a' t. olvasó közönséggel közleni sziveskednék. Ha azonban az meg nem tör-
ténhetnék, legalább reményem, hogy e' mellékelt csekélyégeket a' Regé-
lőben olvasni fogom. Tisztelettel maradván — szolgálója — Z. Leopoldina.“

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.